

GİRİŞ

CIF İtalya 2004 programı 24 Eylül-17 Ekim 2004 tarihleri arasında İtalya'da (3 hafta) ve devamında Slovenya'da (1 hafta) olacak şekilde 4 hafta olarak programlanmıştır.

İtalya Programına yol giderleri ve harcamalar için 200€ katılım ücreti verilmektedir. Slovenya programına katılım isteğe bağlı olup, kabul edilmesi durumunda 100€ daha ödeme yapılmaktadır.

Programın tamamı İtalya'ya varıştan sonra bildirilmiş olup, talep edilmesi durumunda belirlenen çerçeveye yeni aktivite ve kurum ziyaretleri eklenebilmektedir. Program süresince boş zaman olarak bırakılan zamanlarda kişisel programları gerçekleştirmekte mümkün olmaktadır. Bu konu da hemen tüm CIF İtalya üyeleri gerekli dokümanları temin etmede ve yol planlamalarını yapma da katılımcılara destek olmaktadır.

İtalya 2004 programına Estonya, Finlandiya ve Türkiye olmak üzere üç ülkeden katılım olmuştur.

Estonya'dan programa katılan Heli Preisman sosyal hizmet uzmanı olup gençlik merkezinde çalışmaktadır.

Finlandiya'dan programa dahil olan Marjo Kangas çocuk refahı alanında çalışmakta olup sosyal hizmet uzmanıdır.

Programın ilk 3 günü Roma Sassone'de CIF İtalya üyeleri ve evsahibi ailelerle "host family" tanışma ve programın detaylarının paylaşımı ile geçirilmiş, ardından Campania bölgesinde eski bir kasaba olan Santa Maria C. V.'ye doğru yola çıkılmıştır. Bu kasaba da bir hafta boyunca İtalya'nın sosyo-politik ve ekonomik sistemi, eğitim sistemi, sosyal refah ve sosyal hizmet sistemi, sağlık sistemi ve sosyal hizmet eğitimi ile ilgili sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek elemanlarından bilgi alınmış ve bireysel programları gerçekleştirme fırsatı bulunmuştur.

Bu haftanın sonunda katılımcılar tercih ettikleri alanlarla ilgili programları gerçekleştirmek üzere diğer kentlere gitmeden önce her bir katılımcı ülkeleri ile ilgili sunumlarını yapmış ve uluslar arası yemeklerin yapıldığı bir gece ile programın bu kısmı sonlandırılmıştır. Ardından katılımcılar Roma, Cenova ve Acqui Terme'ye gitmek üzere ayrılmıştır.

İTALYA 'YA DAİR GENEL BİLGİLER

İtalya 300.000 km² yüzölçümü ve ülkemiz iklim özelliklerine sahip bir yarımada. 7500 km uzunluğundaki sahil şeridinde Adriyatik ve Tiren denizleri bulunuyor. Ülke de pek çok ada bulunuyor ve en ünlüleri Sicilya ve Sardanya. İtalya halen aktif durumda bulunan Etna ile her an harekete geçebilecek Vezüv

yanardağlarını barındıran volkanik bir yapıya sahip. Ve güneyindeki deprem öyküleri ile (1980 ve 1997) yine ülkemizle benzeşmektedir.

İtalya'nın tamamında 20 bölge bulunmakta olup, her birinde yaşayanlar İtalyan olmaktan önce kendini bölgesiyle tanımlamaktadır. Güney ve Kuzey bölgeleri birbirinden çok farklı özellikler taşımaktadır. 1 Ocak 1948'den bu yana laik ve demokratik bir anayasaya sahip olan İtalya 20 yıl boyunca faşist Mussolini yönetiminde kaldıktan sonra anayasasını oluşturmuştur.

Ülkenin kuzey bölgeleri sanayileşme ve tarımla gelişmiş durumda olup işsizlik bu bölgede güneye oranla çok daha az. Ancak iç ve dış göç nedeniyle işsizlik bu bölgelerde de başlamış durumda. Güney bölgelerinde ise ciddi bir işsizlik probleminin yanı sıra mafya ile ilgili sorunların daha fazla olduğu söylenmektedir. Dikkat çekici bir nokta alt sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin -işsiz bireylerin- yoğunlukta olduğu güney bölgelerinde yüksek öğrenim gören bireylerin kuzeyden fazla olmasıdır. Bu gerçek ülkemiz ile -doğu- batı farklılığı- karşılaştırıldığında tam tersi bir görünüm sergilemektedir. Güneyde yaşayanlar yüksek öğrenime devam edip iş bulma olasılığını yükseltmeye çalışırken, kuzey de yaşayanlar okulu belli bir aşamada bırakıp hemen çalışma yaşamına atılmaktadır.

Tüm engellere -I. ve II. Dünya savaşları- ve demokratik rejime ve cumhuriyet yönetimine geçilmesinin kısa tarihine rağmen İtalya'da sosyal güvenlik ve sosyal hizmet yapılanmasının oldukça oturmuş olduğunu söylemek mümkün.

I. BÖLÜM

Programın 1. bölümünde İtalya'ya dair genel bilgiler aktarılmıştır.

Yönetim Şekli; Her beş yılda bir yapılan seçimlerle milletvekillerini seçen İtalyanlar 315 milletvekiline sahip. Hükümet, milletvekillerinin seçimi ile oluşmaktadır. Bölge yönetimi hükümete bağlı ve vergileri toplamakla yükümlü. Bölge yönetimlerini altında il yönetimi ve belediyeler (municipalities) ve mahalli yönetimler (local government) bulunmaktadır.

Her bölgede sosyal (sosyal services) ve sağlık (ASL) sistemine ilişkin yapılanmalar gerçekleştirilmiştir. Bölgeler toplanan vergilerle bu iki örgütü kendi illerinde desteklemektedir.

Eğitim Sistemi; Ülkede zorunlu eğitim yaşı 14. Eğitim süreci 6 yaşında okul öncesi eğitimle başlamakta. 14 yaşında çocuklar genel bir sınava girerek gidecekleri okulu belirliyor. Hemen her okulda sosyal hizmet uzmanı bulunuyor ve belediyelerle işbirliği içinde çalışıyor. Okula devamsızlık ve vb . aile sorunlarında birebir müdahale yetkisi bulunan SHU aileyi yargıya bildirme ve yargı sistemini harekete geçirmesi mümkün. Okullarda Montessorri yöntemi yaygın olup, özürlü öğrenciler özürlü ne olursa olsun kaynaştırma eğitimine tabidir. Bu öğrencilerin bulunduğu sınıfların iki öğretmeni bulunmakta olup , öğretmenlerden biri özel

eğitimidir. Bir sınıfta en fazla iki engelli öğrenci bulunmakta olup bu öğrencilerle öğretmenleri birebir çalışmaktadır.

Göçmen öğrenciler için özellikle Kamerun, Cezayir, Tunus vb. Afrika ülkeleri ile Çin gibi ülkelerden göçen çocuklar için çok kültürlü bir destek eğitim verilmekte ve bu eğitimler okul saatleri dışında gerçekleştirilmektedir.

Sağlık Sistemi; ASL (Local Health Enterprises) ve USL (Health Unit Local) denilen sistemler mevcut. ASL tüm sağlık hizmetlerinin programlanması ve denetiminden sorumlu olan kurum. Sağlık ve tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet ile ilgili çalışmalar bu kurum çatısı altında yürütülmektedir. Ülkede devletin verdiği her türlü sağlık hizmeti ücretsiz olup kişilerin vergileri içinden buna ilişkin bir pay alınmaktadır.

Yargı ve Islah Sistemi; Diğer sosyal hizmet alanlarından farklı olarak hükümete ve yerelde mahalli yönetimlere "local government" bağlı olarak çalışılan bir alan. Hükümlü yada tutuklunun tüm ailesini içine alan bütünsel bir yaklaşım ve takip sistemini içeren yaklaşıma sahip. 1970'ten bu yana bu alanda görev tanımı çok net olan SHU parol sistemini kullanılıyor. Her bir vakası için üst makamına rapor vermekle sorumlu. Yargılama yaşı 14 olup, 18 yaşından önce kişiler hapsedilmemektedir.

Sosyal Refah Sistemi; belediyelere bağlı olarak işlemekte olup çocuk refahı alanında kullanılan temel yöntem koruyucu aile "foster family" dir. Aynı zamanda ailelere para ve ilaç yardımı söz konusu olup bireyin minimum yaşam seviyesini yakalaması hedeflenmektedir.

Bir diğer yöntem ev bakımı özellikle özürsüz ve yaşlı bireylerle kendine bakamayacak durumda olan bireyler ilişkin belediye tarafından planlanan bu modelde eğitimci, SHU, doktor, animatör ve diğer meslek elemanları ev ziyaretlerinde bulunarak bireyi kendi ortamında desteklemektedir. Buna ilişkin kaynak bölge yönetimlerinden belediyelere aktarılmaktadır.

Gönüllü çalışmalar "cooperatives"; ülkemizde STK modeline benzeyen ancak yaptıkları çalışmalarla belediyelerden ve mahalli yönetimlerden proje yada çalışması karşılığında finansal destek alabilmektedir. Bu noktada kooperatifin ve sivil toplum örgütünün desteklenip desteklenmeyeceği yönetimin ideolojik ve politik tutumuna göre değişebilmektedir.

Çocukların aileleri yanında kalabilmeleri ve yaşamlarına uygun şekilde devam etmesi koşuluyla aileye çocuk başına 130 euro destek verilmektedir ve bu süre içinde ebeveynin ayakları üzerinde durabilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Çocuk yuvası ve yetiştirme yurdu yerine küçük grup evleri modeli benimsenmiş olup bu evlerde 6-7 çocuk kentteki herhangi bir evde bir anne ve baba modeli ile yaşamaktadır. SHU çocukları sık sık ev ziyaretleri ile denetlenmektedir. 2 yaşın altındaki çocuklar kurum bakımına alınmamaktadır ve mutlaka koruyucu aile yanına yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Koruyucu ailenin bakımına 380 euro ile katkıda bulunmaktadır.

Sosyal Hizmet Eğitimi; Uzun yıllar Katolik ve anglosakson yaklaşımların etkisi altında eğitim veren sosyal hizmet okulları şu anda dünyada izlenen sosyal hizmet eğitimlerine yakın profesyonel bir çizgide bulunmaktadır. Halen Katolik tarzda eğitim veren okullar bulunmaktadır. 1992 yılından sonra özel okullar açıldığından sosyal hizmet eğitiminde de farklılıklar görülmeye başlanmıştır. Bu okullar 2 yada 3 yıllık olabiliyor, ancak sosyal hizmet uzmanı diploması alabilmek için 4 yıl eğitim zorunluluğu bulunmaktadır. 2000 yılından sonra temel Anglosakson eğitim biçimi kabul edilmiş ve öğrencinin en az üç yıl eğitimin yanısıra 500 saat pratik ve 100 saatlik gözlem sürecini süpervizyon eşliğinde tamamlanması kararı alınmıştır. Bu süreçte kurum ve okul birlikte çalışmaktadır. 2. derece sosyal hizmet uzmanı olabilmek için 2 yıl daha eğitime devam etmek (Trieste'de) gerekmektedir. Bu aşamayı tamamlayan kişilere "Special Social Worker" ünvanı verilmektedir. Bu aşamadan mezun olmuş sosyal hizmet uzmanları projelerde görev alıp bireysel ve toplumla çalışma yöntemlerini kullanmaya hak kazanmaktadır. Bu iki farklı aşamanın pratikte alınan parayı değiştirmemesi maaşın çalışma yılına göre farklılaşması bir diğer dikkat çekici noktadır.

II. BÖLÜM

Programın ikinci bölümü ülkenin kuzeyinde Piemonte bölgesinde Alessandria iline bağlı Acqui Terme denilen küçük bir kasaba da devam etmiştir. Bu bölgede buluna tıbbi ve psikiyatrik hastane, kurum ve kuruluşlarla, sivil toplum kuruluşlarını ziyareti kapsayan bu bölümde İtalyan Sağlık Sistemi ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi sahibi olmak mümkün olmuştur.

"DSM Novi Ligure" Psikiyatri Servisi

Bulunduğu bölgede 140.000 kişiye hizmet veren tam teşekküllü bir hastane olan Novi Ligure'nin psikiyatri servisi her şeyiyle ücretsiz hizmet veren bir kamu kurumu. Hastanede toplam kalite yönetimi uygulanıyor ancak personel konusunda sık sık yetersizlikten söz edilmektedir. 2 psikolog 2 sosyal hizmet uzmanı ve medikal ekip çalışmaktadır. Her bir hasta için sosyal ve tıbbi bir dosya hazırlanmaktadır. Sosyal Hizmet Uzmanı hasta sosyal raporunu çok yönlü olarak hazırlamak ve güncellemekle yükümlü. SHU aileyi ziyaret edip hastanın evdeki yaşamını düzenlemekten sorumlu aynı zamanda. 20 psikotik hasta burada kalmakta olup, eve dönemeyecek durumda olanlar için küçük grup evleri düzenlenmiştir, bu evlerde görece iyi durumda olan hastaların kalması sağlanmaktadır. Novi Ligure'ye genelde kriz durumunda olan hastaların kabulü yapıldığından ilk 21 gün takibi yapılan hasta ailesine ya da bir başka kuruma havale

edilmeye çalışılmakta, bu süre içinde eğitimciler aracılığıyla aktivitelere katılması sağlanmaya çalışılmaktadır.

SHU sadece bireysel görüşmelerle çalışmalarını sürdürmekte olup, psikoterapi bu aşamada uygulanmamaktadır.

“Alba Chiara” (Sheltered Community)

Ovada kasabasına bağlı Voltaggio adlı küçük bir dağ köyünde kurulmuş olan Alba Chiara'da eve dönme şansı olmayan ya da ailesi olmayan psikiyatrik hastalar bulunmaktadır. Kurumun amacı hastaların yeniden insanlarla ilişkiye geçebilecekleri ortamı yaratmak ve bu etkileşimi sağlayabilecek güveni onlara verebilmek olarak açıklanmıştır. 18 kişinin kaldığı kurumda 2 sosyal hizmet uzmanı bir psikolog ve bir psikiyatrist çalışmaktadır. Novi Ligure de 2 gün çalışan SHU haftada 2 günde burada çalışmalarını yürütmektedir. Hastalardan bazıları çalışıyor ve 3 kişi buraya bağlı grup evinde kalıyor. Haftada iki kez yapılan koordinasyon toplantılarında her hasta tekrar değerlendiriliyor, bunun meslek elemanına olan yararı ise kendilerini tükenmişlik sendromundan korumak

Hastalarla çalışan eğitimci (educator) onların günlük yaşamını düzenlemekte ve part-time çalışmaktadır. Eğitimci köpek bakımı (pet therapy), cimmastik, mutfak etkinlikleri, alışveriş gibi etkinlikleri planlamak ve hayata geçirmektedir. SHU ve psikolog birlikte sosyal grup çalışmalarını yapmaktadır.

“Il Tiretto” (Sivil Toplum Kuruluşu)

Kurumda çalışan personelin ve hastane başhekiminin katkısı başlatılan çalışmaları temelde Novi Ligure ve Alba Chiara'da kalan hastaların yakınları ve gönüllüler yürütmekte olup, kaynak yaratacak çalışmalar yapılmaktadır. Çay partileri, bira partileri, kermesler vb. Aynı zamanda çalışabilecek durumda olanlara iş bulmaya çalışan grup, gönüllü destekleri ile grup evlerinin sayısını arttırmaya çalışmaktadır. Katıldığım toplantının en ilginç özelliği herkesin katılımının sağlanabilmesi amacıyla toplantının saat 22'de başlatılması ve yaklaşık 2 saat sürmesi idi. Hastanenin başhekimini bu toplantıya katılarak hastanenin ve Alba Chiara'nın ihtiyaçlarını bizzat iletmış ve geçmişe dönük bilgi vermiştir.

“Acqui Terme Ruh ve Akıl Hastalıkları Servisi”

Servis ayaktan ve yatarak tedavinin yapıldığı bir kurum. En önemli özelliği grup evlerinde bakım ve tedavinin sağlanması. Sosyal Hizmet Uzmanı düzenli ziyaretlerle grup evinde kalan hastaların gözetiminden sorumlu olup, aynı zamanda günlük 4 euro olan harçlıkların dağıtımı ve harcanmasından da sorumlu. Hastalara alışveriş ve yemek yapımında destek veriliyor. Bunun dışındaki her

türlü işten hastanın kendisi sorumlu. Zaman zaman serviste gerçekleştirilen etkinliklere katılım sağlanarak eğitimci eşliğinde aktiviteler düzenleniyor. Hükümet son yıllarda kamu hastanelerine ayırdığı ödeneği azalttığından psikoterapotik yöntemler hemen hiç uygulanmadığı belirtilmekte. Psikofarmakolojik yaklaşımın uygulandığı hastane de 1 SHU grup evlerinden ve hastaneden sorumlu olup 3 gün burada çalışmaktadır.

"In Contro " (sivil toplum kuruluşu)

Torino kentinin merkezinde bulunan In Contro sosyal kooperatifi down sendrom ve diğer özür gruplarından yetişkin ve gençlerle çalışmaktadır. Ağılıklı el işi ev aksesuarları ile basım işleri yapılan atölyede özürülüler maaş karşılığı çalışmakta ve sosyal güvenlik haklarından yararlanmaktadır. Yurtdışına da satışın yapıldığı atölyede gençlerin yaratıcılıklarının gelişmesine imkan sağlayan bir ortam yaratıldığından takvim, broşür vb. her türlü malzemenin baskısında özürülülerin çizimleri ve özgün karakterleri kullanılmaktadır. Bir eğitimci ve atölye sorumlusunun bulunduğu kuruluşta pekçok gönüllünün desteği ile pazarlama yapılmaktadır.

La Braia Therapeutic Community (Terapi Merkezi)

Kentin dışında küçük bir köyde bulunan La Braia'da 20 hasta kalmaktadır. Borderline yada mental özürülü hastalar bir arada bakılmaktadır. Psikolog, eğitimci, animatör ve art terapist ile medikal ekip hastalara destek vermektedir. Gerekli durumlarda fizyoterapistte part-time olarak görev almaktadır. Binanın tüm koşulları engelli hastalara göre düzenlenmiş olup, kurumda, oturmuş bir haftalık aktivite programı bulunmaktadır. Aktiviteler, müzik, art terapi, Bahçe Bakımı, köpek bakımı, Fiziksel Etkinlikler, dini etkinlikler, sinema, tv, okuma ve düzenli sağlık kontrolü gibi başlıkları içermektedir. Her hastanın medikal ve psikolojik günlüklerinin tutulduğu kurumda haftada 1 kez personel için psikiyatrist gelip süpervizyon ve hasta değerlendirme toplantılarını düzenlemektedir.

Yaklaşım psikoterapik olup sadece gerekli durumlarda farmakolojik yöntemlere başvurulmaktadır.

"Ceresola" Home Community (Ev tipi Bakım Merkezi)

Ağır derecede akıl hastalarının kaldığı kuruluşta 10 hasta bulunduğu belirtilmiştir. Merkezde kayıtlı 3 hasta kuruluşa bağlı grup evinde ikamet etmektedir. Hemen her gün klinik görüşme yapılan hastalara göre düzenlenmiş aktiviteler yine eğitimci aracılığıyla verilmektedir. Kentin dışında küçük bir

kasabanın yakınlarında bulunan Pontzone'de açılmış olan kurumdan kasabaya hergün otobüs servisi bulunmaktadır. 4 hastaya bir uzman personelin düştüğü Ceresola'da her bir hastanın kaynağına ve ihtiyacına göre geliştirilmiş bireysel projeler uygulanmaktadır. Grup psikoterapisi ve bireysel görüşme gibi tekniklerin yanı sıra farmakolojik yöntemlerinde kullanıldığı kuruluşta haftada bir gün çalışanlar için süpervizyon çalışmaları yapılmaktadır.

"Pupazza Da Levare" (Sosyal Kooperatif)

Normal ve engelli bireylerle çalışan B tipi bir kooperatif olan Pupazza da Levare 1991 den bu yana formel olarak çalışmalarını yürütmektedir. Kuruluşta hap ve uyuşturucu bağımlıları ile bedensel, zihinsel engellilere iş bulmak ve iş edindirmek amacıyla çalışmalar yapılmaktadır. Belediyeden destek alabilecek statüde yer alan Pupazza basım, yayın, yeniden kullanıma yönelik ahşap yenileme gibi çalışmalar yürütmektedir.

"Il Ranocchio" Home Community (Ev Tipi Bakım Merkezi)

Psikiyatrik hastaların hastanede ilk tedaviyi tamamlanmasının ardından aktarıldıkları bu kurum 1991'den bu yana çalışmalarını yürütmekte. Halen 10 hasta 11 çalışanın bulunduğu kurumda, çalışanlar yarı zamanlı burada bulunmamaktadır. Sosyal Operatör, sosyal animatör, sosyal eğitici vb . meslek grupları ekip çalışması yapmaktadır.

Her bir hasta kendi doktoru ile kontrol ve tedavi amacıyla buluşmaya Il Ranocchio 'da devam ediyor.

Sonuç ve Değerlendirme

İtalya 2004 CIF programı, zaman zaman yaşanan aksiliklere rağmen genel olarak çok çabuk organize olan CIF üyelerine sahipti. Gelecek yıl 2005 İtalya programının Temmuz ayında yapılması düşünülmekte olup, ödemelerde bir değişiklik olmayacağı belirtilmiştir.

Kazanılan deneyimin ötesinde edinilen dostluklar anlamında İtalya programına katılımı öneriyor ve CIF ruhunu yaşamak için iyi bir fırsat olduğunu düşünüyorum.

Suzan OKTAY
Sosyal Hizmet Uzmanı
İstanbul-2004